

EDINOST

Glasiló Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč«

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludnu. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«: vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebnih vrednosti se ne vračajo. — Izjaviti (razne vrste naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav eno; pri kratkih ozgledih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Evropska politika.

Mej tem, ko se, kakor lani, tudi letos pripravljajo in vršijo shodi treh cesarjev, posebno pa važni shod našega vladarja z ruskim carom v Kromerizu, brigajo se Angleška, Francoska in Italija na vse kriplje za svoja kolonijska posestva, sedanja in bodoča in iščejo zaveznikov.

Sodba nekaterih, posebno takih nemških časnikov, ki vedno in vedno laborirajo v predsodkih proti Rusiji, v tem obziru je jako smešna.

Odkar je padlo na Angleškem ministerstvo Gladstone in nastopilo Salisburyjevo, pišejo ti listi v enomer, da se zdaj zveže Angleška z Avstrijo in Nemčijo, potem da se zveže z Turčijo, Italijo in naposled da se zveže celo s Kino in vse te evropske in eksotične zveze le v namen, da Rusijo ustavi v Aziji. Vsak misleči politikar vidi na prvi mah, da so to le pija desideria onih politikov, ki se boje Slovanstva zaradi slabe vesti.

Prav ti politikarji so pisali, da je tudi Italija pristopila k avstrijsko-nemški zvezi, potem so potegnoli še celo Španijo v to zvezo, le o Rusiji niso hoteli prav nič vedeti, ker ta jim ne hodi prav za njihove kalkulacije.

Trezno mislečemu politikarju pa se kaže vsa politika iz čisto drugega vida.

Rusko in Nemško veže že stara zveza in ta sloni v prvi vrsti na konservativnih načelih, katera prevladujejo posebno v notranji politiki obeh severnih držav. Ta konservativna načela pa gledata oba severna velika, da jih razširita tudi po drugej Evropi in uprav zato je Nemčija tudi Avstrijo potegnola v to zvezo. Ta zveza pa zadostuje, da vso drugo Evropo drži v »šahu«.

Naravno, da je ta zveza naperjena v prvi vrsti proti vsakemu socialističnemu in demagogičnemu gibanju, ona je tudi v prvi vrsti zveza dinastij proti vsakej prekuciji in baš zato se ta zveza ne da uprav tako razširiti, kakor bi želeli nekateri židovski politikarji. Anglija, Italija in Francija — vse te države so preveč odvisne od političnih strank, katere se tam bojujejo za supremacijo, one torej niso tako zanesljive zaveznice, kakor tri cesarstva, v katerih so stvari veliko bolj stalne, kder imajo vladarji konečno besedo.

Naravno je sicer, da zveza treh cesarjev vpliva tudi na druge vlasti, ali da bi se z njimi spuščala v ožje zveze, to je po našem menenju nesmisel. Tudi ne konvenira ne Nemški, ne Avstriji, da bi danes Rusko popustile in se zvezale z Angleško in Italijansko proti Rusiji.

Konservativni interesi imajo sploh pri Avstriji in Nemčiji največ odvažnost, in ako bi tega ne bilo, denes uže bi videli vse drugače zveze v Evropi. Ali tudi gospodarska politika oddaljuje vse tri severne velevalsti od Anglije. Bismark sam je uže davno spoznal, da je treba tudi neke gospodarske zveze treh severnih držav proti Angliji, on se uprav zdaj v tej zadevi pogovarja z ministrom Kalnokijem in v kratkem se bode pogovarjal tudi z Giersom.

Pravijo sicer, da gre za ozko carinsko zvezo le mej Avstrijo in Nemčijo, ta carinska zveza se utegne tudi po nekakem vresničiti, toda ne tako, kakor želé naši Velikonemci, da bi se Avstrija in Nemčija kar spojile v eno carinsko skupino, ampak to se utegne zgoditi s posebno trgovinsko pogodbo, v katero pa utegne stopiti morda tudi Rusija. Ali taka

trgovska pogodba v prvi vrsti zadene zapadne države, največ pa Anglijo.

To je naše menenje, katero opravičuje okoliščina, da se Bismarku prav posebno dopada ona trgovina v Jutrovo, katero imajo zdaj Angleži skoro izključivo v rokah. Čemu torej Bismarku zveza Angležev?

Prav tako ni verjetno, da se kedaj sklopi zveza Turčije z Anglijo. Na Balkanu ne bode Angleška mogla ustaviti katastrofe, katera se z velikimi koraki bliža; balkanski narodi hočejo biti prosti turškega jarma in tudi postanejo prosti.

Kar pa Ruska dela v Aziji, to je ona pravilna kolonizacija in ondornim ljudstvom primerna civilizacija, katera jej zagotavlja uže moralno supremacijo nad azijskimi ljudstvi; v tem poklicu ne bode mogla Anglija dosti motiti ruskega napredovanja; brezdvomno trčite v Aziji skupaj Anglija in Rusija predno mnogo let mine in izid take vojne je skoro nedvomljiv; ruska mora zmagati, ker na nje strani je vse polno prednosti v tem obziru.

Bismark pa se ne bode prav nič jokaj, ako se Rusija v Aziji spre z Anglijo in zadnje nekoliko pristriže peruti, to morda on celo želi.

Shod našega cesarja z ruskim v Kromerizu ni brez velikega političnega pomena, ne da se dvomiti, da gre za najožo zvezo mej tremi cesarstvi v uže omenjenem zmislu.

Zveza treh cesarjev je uže v začetku tega stoletja Evropi dala dolgotrajen mir, ta nastopek tudi zdaj najbrže ne izostane, samo z razločkom, da sedanja zveza omogoči tudi ložeje konečno rešenje jutrovega prašanja, o katerem utegne gotovo tudi biti govor v Kromerizu.

V obče se torej ni bati, da bi

drevesa Slovanščincev zrastle do nebes; dobo miru bode znalo tudi Slovanstvo izkoristiti.

Lajsanje.

(Dalje.)

Premnogo denarja se torej po nepotrebnem zavrže na plesišču, kar je v veliko škodo in le obžalovanja vredno, ako pomislimo na slabe denašnje odušaje. Zasluzka malo, letine slabe, ubožstvo veliko in vendar se pleše in vendar se zapleše toliko lepega denarja! Ne govoriti bi tako, ako bi nam v resnici ne bilo žil, ako bi sami ne videli žalostnega stanja na deželi, ako bi ne sprevideli, da je prav ples tudi jeden uzrok vidnega propadanja.

Rekel pa bode kdo, da smo črnogledci, da iščemo dlake v jajcu, ali pajka v olju, da vae to ni res, ampak da tudi fantje kmétski, ki snujejo ples, smatrajo tega kot zabavo, za nekako veselico, v kojoj dadó odušek svoje radosti in zadovoljnosti.

Pa, vsaj tudi mi bi mu ne bili nasproti, ne pobijali bi plesa, (kakor ga tudi, samega na sebi, nismo še in ga ne bomo); ako bi se le pri takih veselicah toliko ne potrebno ne trosilo; ker se pa v takih prilikah mnogo zapravi in tudi glede na plesove posledke, koje lahko ima na neumnega plesalca, nasprotni smo onim javnim plesom, ki se na kmetih prirejajo in bi želeli, da nikder ne bi se snovali.

— Čudak si ti prve vrste; — utegnol bi mi oporekati kak kmétski fant ali dekle — torej gospoda naj bi plesala, naj bi se veselila, mi pa, ubogi kmetje, naj bi siline cedili, gledajoč jo od strani! — Ne, tega ne menim, ampak sem prepričan, da oni plesovi na kmetih mnogo v materialnem stanju škodujejo in prav iz tega prihaja moj srd na nje. Plesalo pa naj bi se; ali to le kader bi vaška čitalnica napravila svojo veselico s plesom, petjem, deklamovanjem, igro. Na enakih veselicah ni prvič vstopina previsoka in potem se ima tam t

PODLISTEK.

Izlet v Vipavsko dolino.

Spisal Levin.

V kotu zemlji prebiva moj rod, basoda njegova
Svetu neznan je glas, málga r da sem sin.

Vsakteri čuti v srcu neko nagnenje, neka milina mu obdaja grudi, ko zagleda znano osebo, katero želi videti, pri sebi imeti, z njo govoriti, občevati; čuti se srečnega jej po svoje moči ugoditi v vsakej potrebi; nič jej ne uči, kar ne bi jej bilo ugodno, ako je ubožna in pomoči potrebna, blagodušno jej pomore, ako je nevesela in otožna, išče jo razveseliti, razvedriti — vse stori njej po volji, njej na ljubo. Ne upa in tudi noče se jej ustavljati in ako jo je nevede na kak način razžalostil — kesa se in toži samega sebe. Temu pravimo, da on dotično osebo — ljubi.

Oj idilična, sladka ljubezen! kako si opevana, kako te vsi hvalijo, smatrajo te za najhvališi in najplemenitnejši izmej vseh čutov, koji napolnjujejo človeško srce. Ni veselja, ni naslade, ni zabave, ni zadovoljnosti, sloge, prijaznosti, nič, rekel bi, ni brez mešusobne ljubezni: ljubezen je paruta, kojoj nam je Bog podelil, da izletimo k njemu. Kder ni ljubezni ni miru, tam je sovraštvo, hujskanje, nevidost, črnogledost, tam je hudoba doma. Omnia vin-

cit amor et nos cedamus amori — poje Virgil — ljubezen vse premaga in tudi mi se jej ne moremo ustavljati.

Kaj bi bilo človeško življenje brez ljubezni? Veden preprič, vse bi bilo opešano, vse bi se črno gledalo, nevidost, pohlepnost po tujem blagu, vedna tatvina, uboži — družega nič ne bi bilo; opešal bi in zamrl vsak dober in blaz čut v človeku, ako ne bi imel ljubezni. Ne brigal bi se človek za nikogar, vedno bi gledal za se, za svoje dobro, bližnjemu ne bi nič privoščil; še zatiral bi ga in črtil, ako bi ne bilo ljubezni.

Ali — kaj ima opraviti Vipavska dolina z ljubeznijo? Pustimo razmotranje o ljubezni, ker ono ne spada sem in opravičimo se rajši pri blagem bralcu, zakaj smo govorili o ljubezni. Zato ker se moramo tudi mi Slovenci mej seboj ljubiti, gorko ljubiti, kajti le z ljubeznijo sklenemo lahko složno delovati. Skupna naša ljubezen pa mora biti obrnena do mile naše slovenske domovine.

Prvi in najslajši čut je — ljubezen domovine. Dragi so nam roditelji, dragi otroci, sorodniki, znanci in prijatelji, ali najdražji mej vsemi temi nam mora biti domovina. Majhen je sicer slovenski rod, neznan mu je jezik pri družih sličnejših narodih, skrita je ta naša domovina v kotu zemlje in malo poznana, ali zato naša ljubezen do nje ne sme ugasniti, ne sme biti manjša, ne sme opešati, ampak krepi in vekaš jo moramo tem bolj, ker le tako jej pridobimo znanje in spoštovanje od drugih, le tako oslavimo samivero!

sebe ker, kdor zaničaje svoj rod, podloga je tujčevj peti, oni pluje v lastno skledo, sramoti svoje občaje, svoje sorodnike in roditelje, tak osramoti i samega sebe ter je zaničevan tim bolj od istih njegovih navideznih prijateljev druge narodnosti, s kojimi je potegnot.

In kos te naše ljubljene domovine je — Vipavska dolina; krasna je in lepa, da se ti oko njene lepote ne more nagledati. Ako iz kakakega griča gledaš pred-se v nizavo, strmi ti oko gledajoč zeleno ravnan pokrito z vinogradi in polji ter prečrtano z raznimi rekami in potoki, ki se vijo kot srebrne niti mej zelenjem. Sem ter tja se beli belo pobarvana cerkvice z kopicastim stolpom pri strani, iz kojega ti na uho done lepo ubrani zvonovi, glasovi, blažedi ti srce in vabeč te k molitvi. Vsaj je to znamenje nepokvarjenega ljudstva, ki po tej dolini prebiva; znak je to, da ono upa v Boga, k njemu puhti v molitvah ter spozna, da on sam vlada nad srečo in nesrečo, on pošilja blagodejen dež, ki namaka suha polja dobrih in hudomuših, on pošilja tudi strašno burjo, ki po tej dolini čestokrat divje razsaja ter pustoši, on nadalje daje rast, deli dobre in slabe letine, k njemu treba torej pogled obračati, njega prositi, naj nam deli dobro ter od nas odstranjuje slabo. To vipavski prebivalec, večinoma kmet, dobro ve in spozna in radi tega krasli dosežanja svetišča ter zida novih, skrbi in je navdušen za sveto stvar, koja nobenemu človeku ne sme manjkati, namreč za —

Nepokvarjenost in versko mišljenje vipavskega kmeta nam toraj označujejo mnogoštevilne cerkve, lepo odličene in opravljene; še bolj pa zahajanje vanje. Ni se nam torej treba bati, da bi se ta del našega naroda odtujil, pohabil se, bil kedaj nasproten narodnej napredujočj stvari, dokler je veren in zvest, dotlej ostane zvest tudi svojim principom, svoji narodnosti. Pri njem nam se ne blišči le vernost, temuč tudi prava ljubezen do domovine in jezika svojega. Ponos na svoj rod in na svojo versko in politično prepričanje sveti ti nasproti kamor dojdeš.

Da je res, kar trdim, priča so nam za versko prepričanje, kakor smo rekli, mnogobrojni verski hrami, kojih dika je loška cerkev z najvišjim stolpom v vsej dolini; lep katoliški pozdrav, ki prihaja iz ust vsacega kmétiča, s kojim se srečaš; razne cerkvene slavnosti in občna navdušenost in znanje; — politično njihovo prepričanje se pa kaj lepo izraža s tem, da Vipavci sploh veliko drže do svoje narodnosti, vrlo goje slovenski jezik ter se niti v trgih, kder je kaj več intelligence, ne bahajo se znanjem tujega nemškega ali laškega jezika — goje in govore prav radi čisto in nepopačeno slovenščino, to nam je lep dokaz njih ponosa na svojo narodnost, ker predobro vemo, da se enako povsod ne godi, temveč, da po nekaterih krajih še celo narodnjaki (?) silijo z »edinozveličavno nemščino«.

(Dalje prlj.)

priliko pred plesom prisustvovati igri, ali kakaj drugej blažilnej zabavi. Zato bi se morale čitalnice, ali bralna društva po deželi truditi, da priredujejo tudi po leti eno veselico, ki bi namesto vale somenj in kamor bi vstopnina bila mnogo nižja — nego na plesovih, koje fantje po vaseh prirejajo. Ako bi se tako uredilo, ne bilo bi čisto nič treba posebnega plesa v vsakej večjeji (večkrat tudi v malej) vasi.

Gotovo bi se s tem nekoliko koristilo, ter nezatrši popolnoma plesov, ponujalo bi se željnim plesaleem boljše zabave.

Bralčovo pozornost obrnimo tudi na nam bližnjo tržiško okolico, kder tudi naši vrli okoličani snujejo vsakoletne scemnje ali šagre. Tu se ne pleše, kakor po Krasu, Goriškem in drugje, na brljarih, ampak po pesku pod velikansko rjuho ali pod milim nebom.

Kako nezdravo je to, ne bodemo ponavljali, ker drugači bi govorili vedno le o zdravju in naš vrli okoličan je trdnega zdravja, ni smeti mu zategatelj vedno pred očmi godrnjati o slabem zdravju; da bi se ti plesovi odpravili, gorje bi nam bilo, ako bi se drznoli nasvetovati, ker to je starodavni običaj in ni možno ga odpraviti; ako bi mu rekli, da višja oblast te shode prepove, nas bi tudi grdo pogledal rekoč, da smo mi krivi, ker smo jej mi nasvetovali.

Je li pa, ne smemo trditi, da enaki plesovi niso več starodavni slovanski običaji, ampak poprišče nemoralnosti? Ne li zahajajo na take plese večinoma mestne pokvarjene dekle? ga li ne prirejajo večkrat mladeniči, ki niso k j čislani od svojih drugov? niso morebiti ti plesovi nevarni veri in narodnosti? ne činijo li vedno mnogo več škode nego dobrega? Da, vse to smelo trdimo, ker vsemu temu smo bili že priča in ker vse to dobro vemo.

Narodnosti letos morda toliko ne škodijo, ker poznamo navdušenost okoličanov po zadnji volitvi, ali, da bi se vera in moralnost ne habila, tega ne more nikdo zanikati, ker dobro je znano, kako grozno se širi mej istimi okoličanskimi mladeniči laška strašna kletvina: — Nikoli nisem še slišal — pravil mi je nek sivolasi okoličanski starček — da bi se preklinalo Boga, mater božjo, in vse kar je svetega in to ne v našem milem slovenskem jeziku, ampak v popačeni laščini; ustajajo mi lasje in srce me boli, ko vidim, da ona prihaja iz ust mojega sorojaka, okoličana!

Enako mi je tožil ubogi starček in enako tožim i jaz, ter še dostavljam, da plesovi, ki se po okolici prirejajo, to strašno kletvo še bolj razširujejo; upliv pokvarjenega mesta na slovensko okolico je venar viden; slab duh tu vedno bolj nadvladuje nad dobrim; časi so vedno hušji in prav zato bi bilo želeli, da se popolnoma odpravi ta ves pohabljeni ostank nekdanjosti. Nobenemu treznomislecemu okoličanu ne bi bilo žal somnja, ako bi se zatl, nobeden ne bi se po njem jokaj, ampak vesel bi moral biti, da se je ta, vero in narodnost izpodkopavajoča navada odpravila.

Kolikor sem imel priliko letos opazovati okoličanske šagre, z veseljem sem zapazil, da onega navdušenja do njih ni več; ljudstva je prišlo skoraj povsod malo število in upati je, da ti plesi, ako jih višja oblast ne prepove, sami polagoma propadejo, ter v kratkem času ne bodo po njih več ni duha ni sluha, ker vidna je brezobzirnost in malomarnost večine okoličanov do te pokvarjene navade.

Po njem bi se ne jokala ne cerkev, ne stari in modri okoličani, niti mnogo — mnogo mladeničev, sploh nobeden neizmišlji podpisane, koji bi tudi krokodilovih solz po njem ne pretakal.

(Konec prih.)

Levin.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor, kakor trde dunajski časniki, odpre se zadnji teden meseca septembra.

Minister Kalnoky je 11. t. m. odpotoval h knezu Bismarku v Varzin, kamor je dospel 12. t. m. zjutraj. Da ima to popo-

tovanje politični namen, o tem ni dvomiti in gotovo je, da bosta oba moža mnogo govorila o političnih prasanjih. Ugiblje se o tem mnogo, ali gotovega nobeden nič ne vé. Poučarja se zelo, da se bosta pogajala o carinske zvezi Nemčije z Avstrijsko-ogersko, ker je Bismarku taka zveza zelo na srcu. To radi verujemo, ker bi taka zveza bila Nemčiji koristna; nam pa si je ni želeli, ker bi Avstriji bila škodljiva ne le iz gmojnega, temuč tudi iz političnega ozira. — Nekateri so tega menenja, da pride v razgovor tudi vshodnje prasanje: mogoče, da se kakri ukrepi o tem storé, a rešita tega prasanja ta dva moža gotovo ne, ker jima je Turek še preljubljen in ker imajo pri tem besedo še druge države.

13. t. m. je bila splošna razprava o tarifih, posebno o nemških in avstrijskih predlogih, ki so se po šesturnej živjeji razpravi izročili tarifnej komisiji. Sploh se je priznavalo, da se mora način mejnarodnih tarifov predrugačiti.

Angleški poslanec Drummond Wolff, ki ima vrediti egiptovsko in sudansko prasanje, prišel je 12. t. m. na Dunaj, včeraj pa odpotoval v Carjigrad. Trdi se, da ima on tudi nalogo skleniti zvezo mej Angleško in Turčijo zoper Rusijo. Mi dvomimo, da bi Turčija v tako zvezo dovolila, ker s tem bi si nakopala Ruse na vrat, kar bi le njej bilo v pogubo.

Bolgarski knez, bivajoč zadnjič na Dunaji, bil je povabljen k vojaškim vajam na Česko ter je vabilo sprejel.

Hrvatski deželni zbor je sklican na 30. septembra.

Vnanje dežele.

Ruski i nemški cesar se tudi skorajgotovo po shodu našega cesarja z ruskim k malu snideta, tako vsaj se trdi v višjih nemških krogih in misli se, da je knez Dolgoruki v Gostinskih toplicah to zadevo vredil.

Ruski car s carico se je vrnil s popotovanja po Finlandiji v Petrodvor.

Nemški cesar je zapustil Gostinske toplice in se vrnil v Potsdam.

Brzojavna konferenca v Berlinu je 11. t. m. izvolila razne komisije. V tarifno komisijo je bil za načelnika izvoljen avstrijski dvorni poslanec Brunner, in za njegovega namestnika italijanski poslanec D'Amico; za načelnika v komisiji za tehnične in prometne zadeve Hake (Nemec) in za njegovega namestnika Capanema (Braziljec). — 12. t. m. je bil obed na čast udov brzojavne konference. Državni tajnik Stephan je pozdravil vse poslance ter napil vsem vladarjem i načelnikom zastopanih držav. Odzdravil je avstrijski poslanec dvorni svetnik Brunner ter uapil nemškemu cesarju. Dvorana je bila krasno odličena s praporci vseh na konferenci zastopanih držav.

Bavarskega kralja so začeli Nemci nekako svariti in pretiti mu, da lahko zgubi kraljevo krono. Znano je, da je bavarska kraljeva obitelj že zdavnaj posebna prijateljica in podpornica umetnosti in da je v tej zadevi mnogo priznanja vrednega storila. A vse svoje prednike presega sedanjí kralj, ki v mnozih krajih gradi take palače, ki stanejo mnogo milijonov. In za to troši toliko novcev, da zelo preserega znesek njegove civilne liste. Kralj bi rad vso bavarsko deželo obložil z marmelnjom in jo spremenil v rajski vrt; ali pozabil je na to, da se ljudstvo k malu naveliča najlepše palače in raja, ako mu manjka kruha in soli.

Na ruskem Poljskem se delajo zarote zoper tam naseljene nemške delavce, katerih je posebno po fabrikah mnogo. Te zarote je kriv — Bismark, on je namreč ukazal Poljakom in Rusom, naseljenim na Nemškem, da morajo Nemčijo zapustiti. To je poljske delavce razdražilo, da so mej sabo sklenoli, nemške delavce s Poljskega izgnati. V Žyrardovu so se zadnje soboto krdeloma zbrali na ulicah poljski delavci, da svoj namen izvrše; policija ni mogla nič opraviti in še le, ko so prišli na pomoč vojaki, naredili so red.

V angleškeji zgornjeji zbornici je 11. t. m. vlada naznanila, da se je sestavila komisija, ki ima preiskavati vzroke, zakaj peša trgovina. Ko ta konča svoje pozvedbe, sklene vlada in državni zbor, kar se bode zdelo potrebno.

Angleški državni zbor se je včeraj ob dveh popoldne zaprl in razpišejo se k malu nove volitve, ki se bodo vršile to jesen. Te volitve bodo posebno važne, ker določijo osodo sedanje vlade. Ako se izvrše vladi povoljno, potem bo skušala vlada vse mogoče zveze zoper Rusijo; vsled tega pa se skrajša le čis, ko Angleška in Ruska skupaj treščite in skoraj gotovo kako državo s zemljevida zbrisete.

Avfgansko prasanje je še vedno na dnevnem redu, in utegne ostati še dalj časa. Iz Teherana se poroča, da v Heratu gosposke kupujejo veliko žita, da založe žitnice; 2000 delavcev dela trdnjave in prebivalci so sklenoli, da bodo mesto branili proti vsakemu napadu.

Iz vshodnje Kohinkine je tamošnji škof 8. t. m. poročil, da je bilo tam 10.000 kristijanov pomorjenih in da se kristijani še vedno moré. Njega vladikovina je popolnem uničena.

Iz Sudana se poroča, da se misli polkovnik Chermiside te dni napotiti iz Suakima v Masavah, da se dogovori z Rasalulo, kako bi se otela Kasala. Če bo treba, ponudi se Abisiniji denarna podpora, da ona otme Kasalo.

Iz Zanzibarja se poroča, da je prepil mej zanzibarskim sultanom in Nemci poravnani. Sultan je pripoznal nemškovo vrhovno vlado nad pridobljenimi deželami in besedo dal, da iz njih pokliče svoje vojake.

DOPISI.

Š Krasa, 9. avgusta 1885. — V 30. in 31. št. cenjene »Sode« se jezi neki gosp. dopisnik nad vodstvom goriškega gimnazija, očitajoč mu, da je prinesel tudi letos v svojem programu ponatisnen šolski katalog, iz katerega se gledé napredka posameznih dijakov leto zve, če je kdo odličnjak, sicer pa ni mogoče prizvedeti niti tega, ali ima kdo prvi ali drugi red. Tak imenik, pravi g. dopisnik, je brez koristi, kajti roditelji in dijaki pričakujejo v letopisu poročila v pridnosti in v uspehu posameznih učencev in ne svojih imen.

Po mojem mnenju bi bil mogoč dobiti dopisnik, ako je hotel uže tako o zapisniku programa goriškega gimnazija soditi, svojo soibo nekoliko omejiti in ne je tako splošno izreči.

Saj da omenjeni zapisnik ni bil za njega nobene važnosti, in da ni imel zanj nobene koristi, to je vsakemu jasno, kajti zamanj ga je prebiral, da bi izvedel, kdo ima drugi ali pa tretji red. Ako bi bil hotel pa nekoliko bolj objektivno in blagodušno soditi in ako bi ga bilo mikalo, ne kako se je kakšen učil, ampak kdo se je učil, iz katere vasi, mesta, dežele je bil ta ali oni dijak, kar bi mu bil imenik prav na tenko povedal in kar lahko vsakemu zadoščuje, potem bi bil gotovo tudi za njega velike koristi.

Da pa stariši in dijaki sami poročilo o pridnosti in o uspehu posameznih učencev bolj pričakujejo, nego zapisnik imen, to jako dvomim. Kajti čemu bi je tudi pričakovali? Stariši, kakor sploh vsak človek, brigajo se le za to, kar jih kaj mika. Kaj pa mika stariše? Gotovo najbolj jih mika, kako se je njih sin mej letom učil. Da se pa o tem prepričajo, ni jim treba drugega, nego v spridevalo pogledati in koj jim bode želja izpolnjena. Ako bi pa morda tudi o kakšnem drugem dijaku radi kaj zvedeli, dovolj je, da poprašajo njih malega prvošolca in ta jim gotovo vse natančno razloži, kajti gimnazijski dijaki so redko kedaj tako samosvoji, da bi drug za drugega ne vedel.

Da je pa dijakom samim vse jedno, ali so njih imena tako ali pa drugače v letnem sporočilu natisnena, mislim da smem z večino dijakov pritrditi. Vsekakor jim je pa gotovo ljubše imenik, nego pa ono uvrščenje po zasluženju, kajti odličnjaki so tudi v imeniku kot takšni zaznamovani, onim, ki imajo le prvi red, ni nič mari so li 9 ali 10 od šole, le da imajo prvi red, onim pa, ki imajo dvojko in trojko, pa je imenik veliko bolj po všeči.

Treba je pa tudi pomisliti, če tudi dijaki navadno po vrednosti slabe rede dobé, da ni vendar vedno tako, kolikokrat se to zgodi tudi po nedolžnosti, bodi si radi bolezní ali pa, da ubožeč k ljubju vsega svojega truda ni mogel vspeči. Povejte mi zdaj, dragi dopisnik, je li lepo, da ves svet zve, da je ta ubožeč dvojko dobil?

Da bi se pa, kakor g. dopisnik pravi, leni dijaki s začelnico A in B. pričinili dijakom s začelnico Z in Ž smijali, ker ti so zadnji v vrsti, oni pa prvi, mislim, da je jako redka prikazen. Bodi si, da se kakšenkoli nahajajo takšni učenci, ki se drugim posmehujejo, ali navadno postanejo tudi ti koncem leta tako krotki, da se še za nje ne ve, kajti dobro vedó, da njih posmehovanje nič ne izda, ker jim

pridni dijak vsak čas lahko dokaže se svojim izvrstnim spridevalom, da se smejejo le samo svoje neumnosti.

Če slednjé še pomislimo, da uvrščenje po vrednosti napravi mej učenci le prepil, da jim je povod k nevošljivosti — kajti gotovo je pridnemu učencu žal, če vidi, da je drug pred njim uvrščen, ako tudi ni zaslužil — in da je tudi profesorjem v veliko zabavo, lahko rečemo, da se poročilo goriške gimnazije, kar se imenika tiče, ne more očitati prav nobene nepreličnosti.

Iz Vipavske okolice 9. avgusta. Še dobro mi je v spominu, dasitni je uže leto minolo, nek dopis iz Vipavskega v »Novicah«, v katerem omenja g. dopisnik petje loziških fantov. Seveda, petje enako onemu kričanju, ki se čuje pri laško-tržaških in goriških fantalinih, ko jim bog Bah oživi fantazijo za: »Kon kuel korv in spolenta e brokoli«.

Tako je bilo lansko leto na Lozicah. Sedaj pa imajo Lozičani novega v petju večšega učitelja, kateri se veliko trudi mej mladino za lepo ubrano slovensko petje. Trud g. učitelja je obrodil dober sad — a žalilbog, še je veliko onih junakov, kateri so se še pred nekaterimi tedni ponašali, da znajo: »Kon kuel korv«. Upam pa, da prihodnje leto me bode veselilo v javne liste sporočati, da Lozičani prepevajo lepe slovenske pesni, kakor je po vseh drugih vipavskih vaseh.

Omenil sem o fantovskem petju, da če ne veliko, vsaj nekaj je na boljsem. Sporočati pa mi je danes glavni namen o neolikanem vedenju nekaterih loziških fantov. Z veseljem moram zabilježiti, da v vsej Vipavski dolini ni slišati o posebnih pobjah ali tepežih mej mladino. Ako bi uže hotel omeniti, da so lansko leto enega fanta porezali na Lozicah ali drugde v dolini nikder. Da so tepeža željni nekateri loziški fantje, to nam dokazuje njih vedenje proti vsakej osebi, katera se ob nedeljah ali praznikih zakasni pri prijazni družini g. Žvanuta krčmarja in posestnika na Lozicah. Ne vedejo se surovo le proti vsajnim kmetskim fantom, temuč proti vsakej osebi, tako proti župniku iz St. Vida, proti učiteljem, če svojega kolego obiščejo in proti drugim gospodom.

Prav danes sem bil namenjen iti na Lozice, ker imajo »šagro« ali moj prijatelj mi je pravil, kako so proti njemu se fantje vili, dasi je bil le enkrat na Lozicah in to le eno uro; ker sem si mislil, da bodem mogel še najbrže teči domov, zato sem raji ostal doma. Toliko naj bode za danes prijazen opomin fantom, da bi se kaj poboljšali.

Pri tej priložnosti naj omenimo o letošnji letini, katera za nekatere Vipavce ne bode ravno slaba. Vina se letos pridela v nekaterih krajih v zadovoljnost posestnikov, zopet v drugih krajih zelo malo. Sadija v obdem malo. Pšenice ne veliko; prav dobro, kakor naši očetje ne pamtijo, kaže turšica. Torej letos bode obilo polente in upam, da loziškim fantom ne bode treba upiti: »spolenta e brokoli«, kajti kapuza je tudi dovolj. Prihodnjé kaj več.

Atuz.

Iz Vipave. 12. avgusta. Spominjam se, gospod urednik, da ste v prejšnjih letih dijakom priporočevali, naj vendar enkrat na Vipavskem prirede kako veselico. Precej dolgo časa ste zaman pričakovali, da se Vam želja vresniči — pa še le letos mogoče Vam bode uidežiti se velikega dijaškega shoda, kateri bode v nedeljo 23. avgusta v Vipavi. Slavno občinstvo opozarjamo, da se i tega dne v jutro vzdaja ranje. Kocijančiču spominska plošča, pri kateri priliki bodo dijaki peli pesem: »Ti, ki si nas ustvarila«.

Vesela se bode vršila na dvorišču poleg čitalnice, i ne, kakor se je namerjavalo iz početka, v čitalnični dvorani. Sploh je ta prostor prav podoben kakej dvorani, ter jako primeren za veselico v poletnem času. Prepričani smo, da bode vsemu občinstvu popolnoma ugajal, posebno pa našim plesalcem, kojim ne bode vročina toliko nagajala. Ona gospoda, koja se noče udeležiti plesa, zabavala se bodo v čitalnični dvorani pri banketu: Umeje se, da se bode k temu moral vsakdo prej javiti dotičnemu odboru, kateri potrebnost v kratkem razglasi.

Naše rodoljube jako moramo na to veselico opozarjati, ter je prosimo, da se je mnogobrojno vdeležé, kajti s tem ne dade lo poguma našej mladini za prihodnost, temuč koristijo tudi obče slovenske stvari — otroškemu vrtu v Gorici!

Lansko leto so podpirali rodoljubl v Sevnici jako zdatno naše dijaštvo i tudi veprejši so ga, kakor treba, prepričani smo, da i naši Vipavci ne zaostanejo, kder se jim je ne samo z besedo, temuč tudi z delom narodnim pokazati.

Iz Gorice 12. avgusta 1885. (Izv. dop.) »Qui s'excuse s'accuse«, ta francoski pregovor je kakor nalašč napravljen za neke goriške mlade gospodičice, ki so poslali v Edinost neko poslano. Oni so se hoteli v onem poslanem do dobrega oprati, pa so le zatrdili, da so v resnici oni prepil v Ajševici »provocirali«. Gospodje tudi

pravijo v poslanem, da so skoro vsi aspirantje za cesarske službe. In taki gospodje prinesajo se seboj v javno službo srd v srcu do večine prebivalstva na Primorskem, med katerim prebivalstvom hočejo postati učitelji, sodniki itd.

Žalostno, res žalostno, da inteligentni človek lavira v takih predsodkih, kakoršne vidimo še vedno med italijansko inteligentno mladino. Omika današnjega liberalnega časa rodi v časih pravi monstrum. Liberalna ital. mladina bi kričala na vse kriplje, ako bi kdo najmanjšo besedo rekel zoper žide; ali zabavljati na Slovane, to je pri njih običajna stvar, žalostno, ali resnično. Ali kaj bode s tako mladino, ali more ona prinesiti blagost našej Primorskej deželi? Kje je prava odgoja in finoba? Može visoke omike, kakoršnji so bili nekdanji juristi, kar pa današnji večinoma niso, mora v prvi vrsti brzdati svoje strasti ter biti tolerant, posebno glede različnih narodov.

Italijani in Slovenci morajo skupaj živeti v Primorskih deželah; potrebno je da eni druge spoštujejo in da ne žive v predsodkih, ampak eden drugega do dobrega spoznavajo; to pa se bode godilo le potem, ako se bode italijanska inteligencija, posebno pa c. k. uradniki do dobrega naučili Slovenskega jezika, kakor to delajo slovenski inteligentni možje, posebno uradniki, ki navadno tri jezike dobro govorijo. Inteligencija, posebno uradniki bi morali močno pospeševati med sebojno poštovanje obeh narodnosti. Žalostno pa se vidi, da temu ni tako. Pride čas, ko se v parlamentu v tem obziru izreče ozbiljna beseda. Čudno je, da še danes inteligentni ljudje mislijo, da Slovanstvo mora propasti, in da z njim ni treba računati.

Italijanska inteligencija je ali zaslepljena, ali zagrizla, ako misli, da je kultura privilegij. Moj oče je bil grajšček in on in njega vrstniki so menili, da le oni imajo pravico do kulture, do javnih služeb; kmet in delalec je bil tem ljudem človek brez pravic in uma. Ali kako je danes? — Otroci grajščakov opravljajo niže službe, nekateri skoro petlarijo, ali poznajo par sinov kmetov mojega očeta, ki sede denes na prvih mestih.

Časi se spreminjajo, privilegije padajo in to velja toliko glede oseb, kakor tudi glede narodov. To vse bi si morala neka inteligencija dobro zapomniti, in še nekaj: Da ni bil šel zaradi zadnjih volitev sam stari Lapenna v Dalmacijo, zmagal bi bil za zdaj še kak avtonomski; tako pa so avtonomski sramotno propali, in tega je njih zagrizli vojskovodja največ kriv. — Jaz sem hotel s tem reči, da je jako nepredvidno, tako sovražno postopati proti Slovanom ter jih ščuvati. Bodimo pametni, inteligencija vsaj naj brzda fanatizem in naj se razlikuje od navadnega fustra a la Sior Michel, Sior Pepic in še nekaterih drugih, ki ne znajo razločevati rodoljubja od fanatizma.

Sodnijska preiskava gre svojo pot in nekateri Ajševski fantje so zaprti; več vam nočem pisati, akoprem vse, kar sem vam pisal, z 10 in več pričami pred sodnijo dokazam. O tej stvari sploh ne morem pisati, saj je bila Soča konfiscirana, ker je prinesla le čisto objektivni popis one afere. — Pustimo toraj to stvar, ki kaže veliko rano v našem socialnem življenju. — Da so zdaj vsi dijaki na počitnicah, to se pri nas prav dobro pozna.

Program c. k. višjega gimnazija v Gorici ima na prvem mestu sestavek profesorja Matonica-e o napisih na oglejskih starih. Na to sledi italijanski prevod novogoriške pesmi, v kateri se neki Maurgorodato zahvaljuje Gorici za dobljeno zdravje. Prevod je napravil prof. Fr. Simzig. Iz šolskega poročila je razvidno, da začetkom šolskega leta je štel zavod 379, koncem š. leta pa 359 učencev. Slovencev 164, Italijanov 143, Nemcev 49; Konec š. leta bilo je odhencakov 27, dijakov s 1. redom 244, skušnjo jih bo ponavljalo 36, padlo jih je 51.

C. k. realka v Gorici ima letos jako obširen program, ker je 25 let, odkar stoji. Vodja in šolski nadzornik dr. Egid Schreiber pisal je zgodovino te šole, ki obsega 98 strani. Učencev štela je ta šola 214; Nemcev 42, Italijanov 142, Slovencev 30; odhencakov 14, dijakov s 1. redom 131, z slabim redom 37, skušnjo jih bo ponavljalo 21.

Prav delate da pišete dolge članke proti plesu. V okolici goriški imajo tudi zdaj zaporedoma šagre. Ali v Pevni so se ono neveljo stepi fantje iz Pevne in Oslavlja, bili so nekateri ranjeni in žandarmerija je komaj in komaj pomirila vročo kri fantom. Isto nedeljo je bil tudi v Vertobji ples; tam pa je nek kmet drugega kmeta v pianosti i jezi kar s kamenom ubil. Umorjen je zapustil ženo in več otrok.

V Gorici so sploh postale čudne razmere. kmalo slabše od Trsta, vesel Slovencev še »Živio« ne sme zaklicati v kakej krčmi.

Nek mesar je kmeta, ki je od veselja v krčmi zaupil »Živio Slovinci« takoudaril po glavi, da se je revež kar zgrudil na tla. Mesarji so večidel Slovenci, ali pravi lahonski Janičari.

Vi ste pisali, da je namestništvo v Trstu dovolilo goriškemu društvu »Associazione di mutuo soccorso«, da more na prostem javno blagosloviti svojo novo zastavo.

To so pisali tudi vsi drugi, tudi italijanski listi; ali vendar ni na vsem tem nobene resnice. Čudno bi bilo res, da Slovincem ne, Lihom pa da!

Iz Kanala dne 13. avgusta. — Slavno veteransko društvo bode praznovalo rojstveni dan premiliga nam viadurja in svojega pokrovitelja presvitlega cesarja dne 23. t. m. v vrtu g. Ferdinanda Hönig z veliko slovesnostjo.

Udelež se te slovesnosti č. g. častni udje tega društva, ces. kr. uradniki, slavno županstvo, prostovoljni ognegasci, vodstvo ces. kr. žandarmerije in ces. kr. finance, več gospodov učiteljstva in mnogo odličnih državljanov kanalskega okraja. Prav z velikim veseljem pričakujemo vsi imenitnega dneva. Bog nas tedaj združi na tem svetu, potem pa v nebesih in uslužimo vladarju pa Bogu; v slogi je moč.

Do sedaj je bila v Kanalu redka prikazen, da bi se vsi tako lepo družili, kakor se letos pričakuje, ako bi se to vresničilo. Spojnijo se zlate besede presvitlega vladarja »viribus unitis«, kateremu vsi iz srca voščimo, da bi ga nam Bog še na mnoga in mnoga leta v sredi in zdravju ohranil.

Slavnemu društvu veteranov in vsem č. g. udeležnikom, ki so pripomogli do večje slavnosti, čestitamo iz srca, da nam napravijo vesel dan, katerega se mora vsak zvesti in dobi državljan veseliti.

Druga velika slavnost se bo vršila o priložnosti visokocestitega gospoda poganženega vrhovnega škofa in višega pastirja, ker bode v prvi dne 20. septembra t. l. delil sakrament sv. birme v Kanalu. Bog nam daj tudi ta imeniti dan veselo dočakati. Slednjič se pričakuje tudi velika slovesnost v priliki potrditve našega očeta, sedanega g. župana, tem več, ker se bo menda 25 letnica vladarja kanalske županije praznovala. Čestitamo g. županu in mu iz srca voščimo še drugim 25 let županovati Kanalu v najboljšem zdravju in veselju. Gospodom volilecem pa še enkrat priporočamo, naj volijo take moče, ki so vredni te česti, ki nam bodo pravični v vsakem obziru; dalje polgamo na srce g. volilecem, naj volijo domače moče v starešinstvu, ne pa po domače rečeno perflkovec, vrgled imamo pred sabo, kako nas nekateri ptujci, ki so se k nam lačni in raztrgani preselili, spoštujejo sedaj, ko so se iz naših žuljev nasitili, toraj še enkrat, volite domače moče v starešinstvu in mi bodemo s toliko večjim veseljem potrditev in 25 letni jubilej sedanega g. župana praznovali. Kolere ni v Kanalu, ubil se tudi ni nobeden; toča nam jo do sedaj prizanesla, dežja imamo kakor si želimo, letina nam je srednja, davke še zmerom plačujemo, živeli!

Domace in razne vesti.

Cesarjeva Stefanija pride 24. t. m. v Miramar. Spremljali jo bodo grof Bombelles, in grofici Palfy in Chotek. Ostane v Miramaru do 20. septembra. Ladja Fantazija je dobila ukaz, naj bode zanj pripravljen.

Imenovanje. Gustav Schele, diurnist pri koperskem okrajnem glavarstvu imenovan je bil za kancelista pri c. k. okrajnem sodišču v Podgradu. Pristav koperske jetišnice Josip Salomon je bil imenovan za kontrolorja jetišnice v Gradški.

Delalsko podporno društvo v Trstu. Denes so naniti po vsem mestu velikanski plakati v narodnih barvah, s katerimi vabi omenjeno društvo občinstvo na cerkevno slavnost pri sv. Antonu in na koncert v gledišču Fenice. Kakor včas, bode udeležitev velika, ker udelež se slavnosti in veselice vsa druga patriotična tržaška društva in mnogi okoličani in okoličanke. Cerkevno petje bode ta pot kaj posebnega.

Tržaške novosti:

Za predvečer cesarjevega rojstva, to je 17. t. m., se delajo velike priprave. Skoro vsa patriotična društva se udeležijo bakiade, v okolici bodo streljali in hiše razsvetile.

Birmal je mil. p. škof tržaški vtorek zjutraj onega krščenega žida, o katerem smo poročali, kedaj in kako je bil krščen v cerkvi tuk. oo. kapucinov.

Od polka car Aleksander III., kateri je v Trstu v garnizonu in je zdaj v Postojni pri vojaških manevrih, pojde en kombiniran bataljon v Kromeriz.

Umrl je v Coneliano v Italiji znani tržaški inženir, dr. Rafael Vicentini, nekdanji tudi mestni od. Mož je bil sicer liberal in navdušen Italijan, pri vsem tem pa se je dalo z njim govoriti in je bil kakor inženir strokovnjak. — Letos je kandidiral za drž. zbor na Goriškem in padel proti č. g. proštu Vallussi-ju, v Ljubljani ga dobro poznajo, ker je napravil nek projekt za posušenje ljubljanskega močvirja. —

Umrl je na Dunaju tudi voja tržaške trgovske banke, Conte Gius. Muratti, rojen v Tolminu, ali »l'Indipendente« noče o tem vedeti in piše, da je rojen v Italiji! — Kako so majhni!

Ponarejen denar. Nek stražnik je zopet včeraj konfisciral nekež ženi ponarejeno dvajsetico. Ponarejenega denarja zdaj vse polno po Trstu kroži.

Takozvano regato so imeli v nedeljo Lahoni v našej luki. V 6 ladijah so veslali diletantje na morju, tista ladija, katere je prej prišla, dobila je premij. Slabo so veslali. Radovednežev je bilo polno na bregu a videli niso nič. Dosti kokodakanja, malo jajce.

Delalci v plinovej tovarni so se zopet poprijeli dela, ker jim je ravnateljstvo dovolilo povišanje plače.

Prepir je nastal vtorek v noči med dvema bratoma, ki skupaj stanujeta v enem stanovanju v ulici Farneto. — Brat je brata vrgel v neka steklena vrata, da se je premaganec močno poškodoval ter so morali močno krvavečega odnesti v bolnico.

Poskus samomora 38 letna dninarca Pepa D. je preuvederajšjem v svoji sobi z vodo pila glavoce ož žveplenk z namenom, da se usmrti. K sreči so domači ljudje to še za časa zapazili in poklicali 2 zdravnika na pomoč, katere sta nesrečnici dala protistrupa in jo rešila smrti.

V morje sta padla predvečerajšnjem dva človeka, nek 10letni fantiček, pa nek trg. pomočnik, oba so mornarji gotove smrti rešili.

Napad. Štivarja Lloydovih parnikov, brata Roba, sta imela nek preprič laškimi fakini zaradi plače. Ko sta omenjena brata predvečerajšnjem rano zjutraj prišla na molo sv. Karla, obkolilo ju je kakih 80 fakinov preteči jima z noži in drugim orožjem. Oba brata v velikej zategi sta streljala z revolverji v zrak, na kar so prišli razni stražniki in komaj so mogli napadnike razpustiti. Nekateri so zaprili.

Na velocipedu z Dunaja v Trst prišel je v soboto mladenec, in je za dolgo pot le 28 ur potreboval. Iz Glognice do Semeringa poslužil se je železnice. V Gradcu je 6 ur, v Ljubljani pa 4 ure počival. Njegov tovarniški prišel je v enakem času le do Postojne. Bila je stava 10.000 goldinarjev, katero sta dva velocipedna kluba mej sabo napravila.

G. Artur Migliorini je pisal jako lep roman v italijanskem jeziku pod naslovom: »Le memorie di Giovanna«. Ta roman je jako lepo pisan in nam kaže nesrečno žrtev modernega človeškega društva. — Knjiga je na prodaj v Hirschfeldovej prodajalnici časnikov.

Policijsko. Staremu slugi na se verne tehnici g. Šepica so tatje odnesli skoro vso obleko, vredno gotovo nad 20 gld. — Prav tako so ukradli tatovi te dni par malih vozčkov izpred magazinov. — 20letna dekla Marija V. iz Pliskovice je svojej gospodnji ukradla f. 14, za kar so jo peljali v luknjo. — Policija je zaprla potepuha Ivana B. vulgo Gripca iz Gorice in nekega njegovega prijatelja iz Vidma, ker sta se vrnola v Trst, akoprem sta bila od tukaj odgnana. — Te dni so neznan tatovi pokradli raznega blaga na neke ladiji v kanalu in neke kuharici so ukradli na rudečem trgu mošnjico, v kateri je bilo f. 37. — Policija je zaprla še dva druga znana tatova in 3 lebkove žirke.

Izpred porotnega sodišča. 19letni sluga kavarne, Ambrož Michelazzi, ki je sem prišel iz Italije, je 2. junija v kavarni poleg javnega vrta svojega kolega nekega Alegretta se železnim drogrom večkrat po glavi maholil in ga usmrtil. Gospodarje Michelazzi-ju službo odpovedal in namesto njega Passaretta najel. — Nevoščljivost in jeza je Michelazzu narokovala strašni zločin. Porotniki so krivega spoznali Michelazzi-ja ne za zavratnoga, ampak navadnega umora, vsled cesar je bil obsojen le na 5 let težke ječe in po prestane kazni na izgnanje.

Požar v Proseku. Kakor nam poročajo, je zgorela predsinočnem v Proseku ena hiša. — Požar je bil velik, ali pri vsem tem so ga ljudje omejili, da se ni mogel širiti.

Iz Ajdovščine nam pišejo: V Gahriji, blizu Vipave, ustrelil se je v noči 11. t. m. Lovrenc Koruza, mlad mož od 30 let. Vzrok samomora, pravijo, da je pijanstvo in nastopek tega domači prepri. Ženo je imel od rodovine Čehovini iz Branice. Čudno da tudi pri bogatiji so nekateri ljudje nezadovoljni in nesrečni, vidi se, da bogastveni vse na svetu.

Kolera vedno hujše razsaja ter se vedno širi. Uhogo špuijsko deželo najbolj tepe ta božja šba. Zadnji čas skoraj vsak dan zboli okoli 5000 ljudi ter jih skoraj polovica umre. Španjska je letošnje leto strašno nesrečna, najprej so bile tam velike povodnji, potem grozni potresi, in zdaj davi kolera ljudstvo. A to še ni zadnja šba. Vse te nesreče so ljudstvu v gmotnem oziru neizrečeno veliko škodovali in državi vzele veliko dohodkov; vsled tega pa proti zimi nastane še lakot, ki bo

obožniše ljudstvo strašno gonobila. Bog se usmili pri tolicih nesrečah!

Nesreče. Predzadnji ponedeljek je v Filadelfiji v Ameriki razsajal grozen vrtnec, odkril je nad 600 hiš in fabrik in podri dimnike. Dvanajst oseb je bilo usmrtenih, na 1 sto pa ranjenih. Železniške vlake je vihar metal iz tira, mnogo ladij se je razbilo in potopilo, zelo veliko živine je konec vzelo.

Važen kanal za brodarstvo. Francoski minister za javne stavbe je te dni sprejel zastopnike onega društva, katerega naloga je skopati kanal za brodarjenje od Narbone do Bordeauxa. Po tem kanalu bodo lahko plule ladije iz atlantiškega v sredozemsko morje, da jim ne bo treba delati ovinka okoli Španije.

Zveza Volge z Donom. Ruska vlada je potrdila načrt, da se zveže Volga z Donom po posebnem kanalu.

Kardinalski zbor ima sedaj 62 udov, izmed teh je 28 imenoval še papež Pij IX. in 34 sedanji papež Leon XIII. Po narodnosti je 33 kardinalov Italijanov, 5 Francozov, 4 Angleži, 4 Irli, 3 Nemci, 4 Avstrijci, 2 Ogr. 2 Poljaki, 1 Amerikan, 1 Španjec, 3 Portugalci. Med vlado sedanjega papeža je umrlo 42 kardinalov.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Francozko sadjarstvo v okolici Trsta.

Letos je bilo po Vipavi prilično malo marelic, in nadejali se je bilo zaradi tega visoke cene. Toda bila je vender le nizka, po 12 kr. kilo se je dobivalo, posebno od pričetka naj lepše blago.

Tako nizka je bila cena marelicem pač iz dvojnega vzroka. Prvi jih je bilo premalo, da bi se dunajskim, praškim in drugim sadnim trgovcem izplačalo v Vipavo po njih hoditi, tim manj, ker jih je bilo okoli Požuna, potem v Slavoniji in na Češkem dosti. Drugi so pa tarife na južnej železnici, v primeri k onlin družih res hurenine. Proti koncu kolne marelice, poskočila jim je pa kar nitro cena. Da, prav za prav, za drag denar jih ni bilo dobiti, dasi prav jih je še precej po drevju videti bilo. Kaj pa to pomenja? sem si mislil, in zvedel sem, da so jih ljudje rajši v Trst nosili, kikor doma prodajali, kajti v Trstu so jih dajali po 38 kr. da, še višje kilo.

Dne 31. prošlega meseca sem bil v Trstu. Pri obedu, in to ne v nobel hotelu, ampak v navadnej oštariji sem si kupil štiri breskvi. Ko zahtevam račun, pové mi natakar, da stanajo breskvi 48 kr. Jaz ga debelo pogledam, on mi pa smehljaje se reče: da, da, gospod, ali so na trgu po 48 kr. kilo. Tako drago je torej v Trstu sadje, in vander kako bora malo se ga v najbližje okolici prideluje? Temu se je čuditi! Vem da mi marsikateri okoličan poreče, da je prav letos sadje v Trstu tako drago, ker ga je sploh malo, sicer da je veliko cenejši. Vem da mi tudi marsikdo okoličanov reče: e gospod, Vi ne veste, kaka burja je pri nas, in kako nam sadje otresal Jaz se upam pa vender reči, da je sadje v Trstu vedno tliko drago, da se jako izplača v okolici ga v obilnej meri pridelovati; upam se pa tudi trditi, da kakor Vipavec burjo vrlo dobro poznam, da mi je pa tudi način sadjarstva poznat, kateremu burja skoraj do života ne more. In ta način je francozko sadjarstvo, ali pridelovanja sadja na francoskih špalirjih; francoski špalirji imajo mimo navaanin, kakoršne se po naših vrlih nabujajo, in katere brezredne ali »divje« imenovati hočem, to prednost, da so 1.) oni čez in čez jako rodovitni, da je 2.) njih sadje posebne lepote, in da se daje 3.) drevje prilično gosto umestiti, 4.) da jim burja sadja ne otrese. Okolo velikih mest, posebno Pariza, pokrivajo na tisoče in tisoče hektarov sveta sami gosto umeščeni francoski sadni špalirji, dokaz, da se njih gojitev jako izplačuje. Sloveči baron Babo je v Weidlingu pri Dunaju tudi velik prostor se samimi francoskimi sadnimi špalirji zasadi; in mož dela izvrstne kupčije, po 20 do 25 kr. prodaja v zimskem času eno samo hruško!

In kakor okoli Pariza, Dunaja itd. bili bi francoski sadni špalirji tudi okolo Trsta jako na mestu. Ogledmo se torej, v čem ta francoski način sadjarstva obstaja. Terace ali manderge, kakoršne se okolo Trsta nabujajo, one so za pridelovanje sadja na francoskih špalirjih kakor nalašč primerne. Take terace bi se morale pred z rodovitijo z sadnimi drevjem in sicer v jeseni, čez in čez en meter globoko prekopati, ter ako le mogoče, tudi močno pognojiti. Na prekopani svet se zasadi prav nizko pri tleh na prave, to je za prilikavo drevje namenjene podlage, prav žlahtne sorte sadja. Zasadi se jih pa v prilično goste vrste gsto. Na vsaka dva metra oddaljenosti priate uže ena vrsta drevja, in drevje more v vrstah tudi tako gosto stati, da pride na vsake štiri kurentne metre uže eno drevesce. Prava podlaga bi bila za nruško kutna, za jabelko debelca jabelka svetega Ivana, za češnje in sicer črne, črnelika, za marelice sliva ali češpja, za breskve grenak mandel

